

1 Profilering leerling moderne vreemde talen

In de derde graad aso kunnen leerlingen kiezen voor een of twee van de acht polen¹ waar zij een of twee wetenschapsdomeinen verder zullen verkennen. Het werk aan de doelstellingen van de tweede graad voedt in belangrijke mate de keuze die zij zullen maken. Voor de polen Wetenschappen, Economie, Grieks/Latijn en Humane wetenschappen bestaan er binnen die tweede graad zogenaamde cesuurdoelen, waardoor de leerlingen al kennis maken met de specificiteit van de pool. Daarnaast beschikt Sportwetenschappen over een studierichtingsleerplan en kunnen leerlingen in het vak wiskunde extra uitdagingen vinden via de leerweg 5 u in het leerplan van de basisvorming.

Leraren beschikken voor die polen dus over specifieke instrumenten om interesse en aanleg van de leerling te observeren en gericht advies te geven. Leerlingen kunnen met behulp van deze instrumenten zichzelf evalueren en een gefundeerde keuze maken.

De pool moderne talen bekleedt hier een uitzonderingspositie: er is geen specifieke studierichting in de tweede graad, de leerplannen bieden geen afzonderlijke leerwegen en er zijn voor de specifieke eindtermen geen cesuurdoelen afgesproken. De eindtermen laten bovendien weinig of geen ruimte om extra doelen toe te voegen aan de leerplannen, waarmee leraar en leerling al een stap zetten in de richting van de specifieke doelen van de pool. Om dit tekort op te vangen suggereren wij hier enkele handvatten die een observatie van aanleg en belangstelling voor de specifieke studie van moderne talen in de derde graad mogelijk maken.

De elementen die voor de moderne talen gelden, kun je uiteraard niet los zien van het gehele keuze- en oriënteringsproces van de school: wat je voor moderne talen kunt observeren, krijgt daarin zijn plaats.

Goed voor taal? Honger naar taal?

Vooreerst is er natuurlijk de evaluatie van de doelstellingen voor de taalvakken in de tweede graad. De gerichtheid op moderne talen in de poolrichtingen vergt een stevige basis uit de tweede graad.

De klassenraad neemt zware risico's als zij leerlingen naar de pool moderne talen oriënteert die slechts nipt of in onvoldoende mate de doelstellingen bereikt hebben, ook al houdt ze daarbij rekening met een groeimarge. De evaluatie blijft een onmisbaar instrument bij het verzamelen van informatie die tot kwaliteitsvolle adviezen of deugdelijk gemotiveerde clausuleringen moet leiden.

Toch is er meer. De graad waarin iemand de doelstellingen uit de leerplannen Duits, Engels en Frans tweede graad beheerst, vertelt heel veel, maar niet alles over de wenselijkheid van een oriëntering naar de derde graad moderne talen. Ook al worden de doelstellingen in de tweede graad op hoog niveau behaald, er zijn voor de pool moderne talen ook nog specifieke aspecten relevant, die we via het leerplan tweede graad niet expliciet verkennen. In de pool moderne talen van de derde graad komen bovenop het communicatieve aspect ook nog de taal als systeem, het creatieve, het culturele en interculturele, het onderzoekend omgaan met taal aan bod. Klassenraad en leerling moeten zich bij de oriëntatie naar de derde graad van die doelen bewust zijn.

Zonder het over extra (cesuur)doelen te hebben, zullen we er goed aan doen om met het oog op die specificiteit in functie van de oriëntering enkele zaken gericht te observeren.

¹ De aso-studierichtingen in de derde graad zijn een combinatie van twee polen, behalve Humane wetenschappen en Sportwetenschappen.

Tijdens de taallessen van de tweede graad, maar ook bij andere leeractiviteiten krijgt de leraar extra kansen voor observatie i.v.m. leervaardigheid, aanleg en motivering. Die observatie krijgt in het oriënteringsproces een plaats naast een gerichte evaluatie van de leerplandoelen.

We letten daarvoor bij de verschillende talen op volgende kenmerken ...

De leerling doet graag talen en is zich bewust van het belang van talen. Dit houdt in dat hij met plezier extra opdrachten lezen en luisteren uitvoert. Boeken lezen, teksten bestuderen, anderstalige programma's volgen... ziet hij als middelen om zijn taalbeheersing te verfijnen en zijn kennis van de wereld te verruimen.

Hij is bereid en heeft de aanleg om talen te bestuderen op een abstracter niveau: het inductief ontdekken van grammaticaregels, het herkennen van de eigenheid van literatuur en literaire stromingen en de specificiteit van bepaalde tekstsoorten en teksttypes. Hij heeft aanleg en gevoel voor correcte uitspraak, taalregister, en vlotte communicatie. Hij is in staat te groeien naar een onderzoekend benaderen van taal en taaluitingen.

De leerling is nieuwsgierig naar andere culturen en van daaruit wil hij graag met andere talen en hun culturen in contact treden en in de doeltaal met native speakers communiceren;

Hij verwerft steeds meer autonomie d.w.z. gebruikt zelfstandig een woordenboek of een spraakkunstoverzicht, reflecteert op betekenis, leert uit eigen fouten en corrigeert zichzelf, ontwikkelt taalstrategieën en past die succesvol toe...

Hij is communicatief, scoort geregeld hoog op opdrachten in de hogere verwerkingsniveaus, vat snel de betekenis van een beluisterd of een gelezen fragment, drukt zich vlot uit in communicatie met medeleerlingen, kan overtuigend een tekst in de doeltaal omschrijven, structureren, interpreteren en beoordelen in gesproken en geschreven taal, parafraseert en vat vlot samen...;

Met het oog op een efficiënte observatie en een correcte oriëntatie kan de leraar uiteraard binnen de grenzen van het leerplan de keuze van het tekstmateriaal, de opdrachten en de werkvormen hierop afstemmen.

De leraren / vakgroepen moderne talen kunnen ook gebruik maken van een vragenlijst die peilt of de leerling gemotiveerd en geïnteresseerd is in het omgaan met en bestuderen van taal. (Voorbeeld als bijlage bij dit leerplan. De vakgroep kan hier vanuit de context en de criteria van de school een selectie maken).